

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Sveriges historia intill tjugonde seklet utgifven af Emil Hildebrand.
Almgren, Oscar.

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1907_046

Fornvännen 1907, s. 46-48

Ingår i: samla.raa.se

själfva verket en skicklighet, som endast genom långvarig öfning kunnat förvärfvas.

Äfven flera andra frågor rörande den paleolitiska tiden behandlades. Att den neolitiska tiden och särskildt de från dennas senare del härstammande, i trakten kring Vannes allmänna megalitiska monumenten skulle bli mycket uppmärksammade, var naturligt. Många föredrag rörde dem, och hr de Mortillet behandlade dem i en särskild "conférence". Hr Montelius redogjorde för de beröringspunkter, som finnas mellan sådana forn lämningar i Frankrike och i Sverige.

Flera föredrag belyste senare tider. Så uppvisade hr Stjerna burgundernas härkomst från Bornholm.

Såsom redan är nämnt, användes mötets tre sista dagar till besök på de många för fornforskare intressanta platser, som finnas i närheten af Vannes.

Den första dagen studerades de märkligaste bland fornminnena vid den bukt, Morbihan, — ordet betyder "det lilla hafvet", — som gifvit departementet dess namn. Man hade därvid tillfälle att göra närmare bekantskap med de megalitiska grafvarna på ön Gavv-Innis och vid Locmariaker.¹ Den andra dagen besågos monumenten på halfön Quiberon, vid Plouharnel och Erdeven. Den tredje dagen beundrades de i sitt slag ensamstående "alignements" vid Carnac, mångdubbla rader af resta stenar, som upptaga en sträcka af icke mindre än 3 kilometer!

Kongressen i Vannes var ett bevis för, att sådana möten kunna anordnas så, att *hela* tiden väl användes för vetenskapligt arbete. Under de tre dagarna i Vannes höllos långa sammanträden både på förmiddagen och eftermiddagen. De följande dagarna började utfärderna tidigt på morgonen och togo hela dagen i anspråk. Den enda fest, som förekom, var en mottagning i Vannes' Hôtel de Ville den första aftonen, efter slutadt dagsarbete.

Sveriges historia intill tjugonde seklet utgifven af *Emil Hildebrand*. Första afdelningen: *Forntiden* af *Oscar Montelius*. Stockholm 1903. 296 sid. med 285 fig. (Pris 6 kr., bunden 8,25).

Oscar Montelius, Lifvet i Sverige under hednatiden, tredje fullständigt omarbetade upplagan. Stockholm 1905. 167 sid. med 162 fig. (Pris 2 kr., bunden 2,75).

Oscar Montelius Kulturgeschichte Schwedens von den ältesten Zeiten bis zum elften Jahrhundert nach Christus. Leipzig 1906. 336 sid. med 540 fig. (Pris bunden 10 Mark).

O. Montelius och E. Hildebrand, Kulturhistorisk öfversikt af forntidens och medeltidens svenska historia, med hänsyn jämväl till Danmarks och Norges, för gymnasiet första ring. Stockholm 1906. 83 sid. med 18 fig. (Pris bunden 1 kr. 75 öre).

Den förhistoriska fornforskningen är onekligen en af de vetenskaper, som ha de största förutsättningarna att väcka intresse hos den stora allmänheten, och den har också själf stort gagn af att så göra. Den behandlar ju snart sagdt alla sidor af den mänskliga kulturen i dess första upprinnelse, och har därför något att säga åt personer i nästan alla yrken och sysselsättningar. Den måste vidare på ett sätt, som knappast förekommer i någon annan vetenskap, göra en stor del af sina materialundersökningar — dem som ske ute i fältet — under allmänhetens ögon; och dessa undersökningar, spännande som de ofta kunna vara, förfela aldrig

¹ Se om dem Montelius, *Orienten, och Europa*, i *Antikv. tidskr. f. Sv.* 13:de bandet, sid. 86.

att utöfva en stark dragningskraft på bygdens befolkning. De ha ju också något särskildt att förtälja om just denna bygd och dess forna inbyggare.

Under dessa omständigheter känner fornforskaren snart som en verklig plikt att, så mycket han kan, meddela resultaten af sina undersökningar åt allmänheten. Och detta är en gåfva, som rikligt lönar sig. Ty genom personer, hvilkas intresse på dylikt sätt blifvit väckt, inströmma sedan fynd och upplysningar, som kunna gifva viktiga uppslag för nya forskningar.

Sällan har väl också någon vetenskapsman ägnat en så stor del af sin dyrbara tid åt populariserandet af sin vetenskap som fornforskaren professor Oscar Montelius. Trots att han mer än någon annan arkeolog vidgat sina studier öfver hela Europa och företagit sig lösandet af den förhistoriska kronologiens invecklade problem för hela detta område samt speciellt utredandet af det aflägsna Italiens förhistoriska förhållanden, så har han dock alltid funnit tid att i sitt hemland genom föreläsningar, museiföreläsningar och skrifter sprida kunskap i vida kretsar om sin vetenskaps resultat och att tillika gifva utlandet kännedom om Sveriges forntidskultur.

Hans skrifter i denna riktning bilda en lång och vacker "utvecklings-serie". Det är de nyaste stadierna i denna serie, som vi här velat med några ord presentera för dem af "Fornvännens" läsare, som tilläfväntys ännu ej känna till desamma. De utgöra fyra olika parallellarbeten, hvart och ett med sin särskilda uppgift, vändande sig till sin särskilda publik.

Fremst nämna vi då det äldsta, som tillika bildar så att säga grundvalen för de öfriga: första afdelningen af "Sveriges historia". Detta stora sammelverk, som vänder sig till den bildade, historiskt intresserade allmänheten, utgör som bekant andra upplagan af den "Sveriges historia från äldsta tid till våra dagar", hvars första del, också den skriven af Montelius (som då behandlade tiden ända fram till 1350), utkom 1877. En jämförelse mellan de två upplagorna visar till en början, att planen för den nya tyvärr medfört en ganska stark inskränkning af utrymmet för den förhistoriska tiden, som i första upplagan fick disponera öfver 359 sidor och 416 figurer. Men bortser man härifrån och vänder sig till innehållet, så är det ytterst intressant att af dessa båda framställningar, skrifna af samme man med 25 års mellanrum, iakttaga den betydande utveckling, som den nordiska fornforskningen genomgått under detta kvartssekel, ej minst genom författarens egna genomgripande arbeten. Förutom en mängd detaljer, där nya fynd utvidgat eller beriktigt vårt vetande, så är det egentligen i två hufvudpunkter, som skillnaden mest framträder, ehuru man nog redan i den första upplagan märker tendenser till hvad som skall komma. Det är dels i fråga om tidsbestämningen, där författaren genom sina ingående jämförelser med den sydeuropeiska kronologien åstadkommit en sådan revolution, dels är det påvisandet af de småningom, genom århundradens lopp skeende öfvergångarna från sten- till bronsålder och från brons- till järnålder, hvilka utesluta hvarje tanke på de gamla teorierna om invandring af nya folkkraser vid början af hvarje ny ålder.

De vetenskapliga utredningarna af dessa viktiga frågor ha dock ingalunda fått svälla ut på bredden i detta populärvetenskapliga arbete, som från början till slut fasthåller uppgiften att gifva en lättläst och öfverskådlig framställning af kulturens utveckling. Det dagliga lefnadssättet, tekniken vid de mästerliga arbetenas utförande, befolkningens utbredning i landet, vägarna för förbindelserna med andra länder, grafskick och andra religiösa föreställningar, det är de hufvudämnen, som författaren för hvarje särskild tidsafdelning behandlar på sitt vanliga klara sätt, som låter företeelserna själfva tala utan vidlyftiga utläggningar.

Då det nu behandlade arbetet ju ställer sig tämligen dyrt, hafva författaren och förlaget, P. A. Norstedt & Söner, låtit sig angeläget vara att utgifva en förkortad och prisbillig, för de bredare lagren afsedd upplaga däraf, hvilken då tillika fått utgöra tredje upplagan af hans förut 1873 och 1878 utgifna skrift "Om lifvet i Sverige under hednatiden". Denna bok borde ej felas i något socken- eller skolbibliotek, allra minst på landet; det är ju ofta hos vår allmoge man finner den största vetgirigheten just i dessa ting, om hvilka den så ofta får påminnelse genom fynd eller minnesmärken på sin egen mark.

Ej mindre viktigt är det, att författaren fått tillfälle att utgifva sin öfversiktliga skildring af Sveriges förhistoriska kultur i en ny upplaga på utländskt språk, en ny länk i den rad af upplagor, två franska (1874, 1895), en tysk (1886) och en engelsk (1888), som han utgivit i för hvarje gång betydligt omarbetad och utvidgad form. Den nya tyska upplagan är i hufvudsak en ren öfversättning af framställningen i "Sveriges historia" af 1903. Men här har författaren i två viktiga afseenden haft friare händer: han har kunnat närpå fördubbla antalet illustrationer, hvari genom arbetet tillika nästan kan användas som en atlas öfver svenska fornsaker, och han har kunnat införa synnerligen rikhaltiga litteraturförteckningar, så omfattande, att å ena sidan många skrifter från vår fornforsknings barndomstider och å den andra en mängd af småuppsatser och t. o. m. recensioner i nutidens tidskrifter ha fått komma med. Ett annat tillägg af stort värde är de utförliga och imponerande listorna öfver svenska guld- och silfverfynd. Föröfrigt ha naturligtvis talrika smärre tillägg och ändringar föranledts af de nya fynd och vetenskapliga uppslag, som sett dagen efter den svenska upplagens författande, hvilken var avslutad i manuskript redan två år före dess utgifvande.

Genom allt detta bildar "Kulturgeschichte Schwedens" otvivelaktigt höjdpunkten i denna utvecklingsserie af skrifter. Den blir till synnerlig nytta ej blott för den utländske arkeologen, som vill skaffa sig en öfversikt öfver Sveriges förhistoriska kultur och litteraturen därom, utan också för en särskild grupp af svenskar, nämligen för de studerande, som vilja närmare sätta sig in i vår fornforskning, och som då ej kunna få en bättre utgångspunkt än detta arbete.

Men den förhistoriska fornkunskapen har numera icke blott fått fotfäste vid våra universitet, utan börjar äfven, glädjande nog, vinna vederbörlig uppmärksamhet vid undervisningen i skolorna. Därom vittnar det i öfverskriften sist nämnda lilla arbetet, som är framkalladt af ett yttrande i senaste läroverkskommittés förslag till kursplaner, och som synes väl ägnadt att fylla sin uppgift, i synnerhet när den i förordet utlofvade, rikare illustrerade upplagan hunnit utgifvas; den nu föreliggande meddelar endast de allra nödvändigaste bilderna till forntiden och inga till medeltiden.

Sälunda finnas nu för alla grupper af kunskapssökande lämpliga, fullt tidsenliga och lätt tillgängliga skrifter öfver vårt lands förhistoriska kultur, och det tack vare en enda mans fosterlandstjänande verksamhet.

O. A.